

KRAAI

Bavo Claes

KRAAI

voor E.

© 2015 – Bavo Claes & Uitgeverij Vrijdag
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be
www.bavoclaes.be

Omslagontwerp: Mario Debaene
Foto auteur: Els Matthysen
Omslagillustratie: Dali - Monte-fleur
Vormgeving binnenwerk: theSWitch, Antwerpen

De uitgever heeft ernaar gestreefd de relevante reproductierechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

NUR
ISBN 978 94 6001 409 3
D/2015/11.676/271

e-boek
ISBN 978 94 6001 410 9

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen, met inbegrip van automatische informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ik loop voor het Mariabeeld om de gang in, en opeens wordt de paffe stilte gespleten door een schreeuw. Een varken met een kapmes in zijn strot, de kamenierster die, haar lippen gesperd, een lijk vindt in de badkuip, zo'n schreeuw. Laten we aannemen dat toen alles begonnen is. Want ik had natuurlijk geschokt moeten zijn. Ik had bezorgd de pas moeten versnellen, mijn hart dreunend als een volautomatische degelpers. Misschien zat ik dan nu niet tot over mijn bescheten oren in wat u ongetwijfeld weet. – Wel 's gezien, een degelpers?

Maar ik loop de gang in en zie de aanzet van haar dij in de spleet van haar opvallende verpleegstersjas terwijl ze, hurkend bij de etenskar, een hortend kogelwiel bekijkt, en ik zal allicht hebben gedacht: zou ze nog kleren aanhebben? Het is geen geheim dat verpleegsters, anders dan hun evenbeelden in apotheken of op labs, vaak hun kleren uitdoen voor ze hun witte plunje aantrekken, omdat het in die ziekenhuizen altijd zo broeierig is. Of nee, misschien niet. Misschien was het al de vorige dag begonnen. De dag dat ik haar voor het eerst op de afdeling zag, toen ze de ziekenka-

mer uit wou gaan net op het moment dat ik binnenkwam. Toen we gelijk de smalle ruimte tussen bed en fauteuil passeerden, toen ze vroeg: 'Is het niet vervelend telkens weer herkend te worden?' en mij streefde met haar parfum, en een zwarte lok onder haar kapje uit die zo'n beetje verlokend voor haar gracieuze wimpers gleed. Waarop ik haar antwoordde dat het heel erg meeviel.

En nu de gang en verder niemand, alleen zij en de gil die al wegsterft tegen de tegels. Ik loop haar traag voorbij. Ik ruik de muskus. Ze ziet me niet. Ze is onderhand bezig met soep. Of pap.

De glimmende vuilgroene deur van kamer zeven is dicht; boven de lijst brandt de rode lamp. Hij wordt verzorgd. Ik wacht, ik drentel terug, vind de kar verlaten. Zie naast twee stapeltjes servetten haar kapje liggen. Bedenk dat ik het langzaam tegen mijn neus druk. Verzin dat ik wroet in haar haardos die geschroeid is door de zon – we zwemmen loom, we houden op met zwemmen, zinken samen als wuivend zeewier in het water weg, dan een langgerekte kreet, een golving in de onderstroom, de kleine dood in de grote zee, vervolgens andermaal een aangehouden kreet. En dan weer een, en opnieuw, en nog. Ijselijke snerpen die door merg en been gaan zijn het ondertussen wel geworden, nog en nog en daarna ebt het schreeuwen weg in een gesmoord geklaag. Even later zwiept de deur van kamer zeven open *u mag naar binnen meneer*. Eerst nu dringt tot me door waar het vandaan kan zijn gekomen. Ik moet naar binnen.

In het hoogpotige bed ligt hij dubbelgevouwen op zijn linkerzij onder het dek en verroert geen vin. Geschrompeld kopje op een overbodig groot kussen. Zijn kruinhaar piekt;

er parelen druppels onder zijn buitenmaatse neus. 'Ik kon er niks aan doen, ik moest roepen,' zegt hij, één oog halfopen, en zijn lippen plakken. 'Van pijn. Als ze mij oplichten.' En zijn slaap is drijfnat, zoals muren bij het blussen van een huis dat afbrandt. 'Je moet een spuitje vragen, va, als het pijn doet.'

De zaak is deze, de zaak is dat ik in dat gekrijs daar-net niet eens zijn stem heb herkend. Anders zou ik vanzelf zijn ineengekrompen. Even weer helemaal als toen: hobbelend op het bankje naast de keukentafel en amper zijn overslaande stem herkennen en zonder mankeren iedere keer opnieuw ineenkrimpen als achter, in de drukkerij, de krakende jeremiades klinken omdat de inkt te koud is, het papier *nondemilledjeu* te licht, de tijd te kort. (*Ik moet dat geboortekaartje nog klaar zien te krijgen, ik moet dringend bristol bestellen, ik had dat zetsel allang terug moeten leggen, ik ga er goddome niet komen, milledjeu milledjeu.*) Maar hoeveel goden ook hun vet kregen, het was in elk geval nog een soort van vaderstem in die tijd. Een waarvan je 's avonds onder de lakens kon bedenken dat ze hartwarmende gekheden in je oor fluistert. Niet die wrakke stoomfluit die hij hier zo'n paar keer door de gang laat loeien (de trein vertraagt, blaast uit al z'n macht stoom af, macaber perron in aantocht).

'Je moet een spuitje vragen. Waarom vraag je niet vaker een spuitje? Ik zal de verpleegster' – 'Ik moet hun spuitjes niet hebben,' zegt hij. 'Dan weet ik niks meer, dan ben ik halfdood. Liever afzien.' Blauwe vlekken rennen als gekken over de kamermuur. Buiten gaat het zwaailicht van een ambulance voorbij. Hij heeft zijn sirene niet aan, dat is duidelijk te horen.

Naast het kruisbeeld met het bleke, allesbehalve brandvrije palmtakje het tv-journaal. *Het buitenlands nieuws wordt nog altijd beheerst door het conflict over de Falklands, of, zoals de Argentijnen ze noemen, de Malvinas.* Poging tot strenge objectiviteit. 'Ik heb je gisteren zien voorlezen,' zegt hij. 'Of was het eergisteren? Of heb ik je dat gisteren al gezegd?' *Na het dagelijkse crisisberaad in haar ambtswoning zei de Britse premier te hopen dat Europa als één man achter haar staat.* 'Ik weet het niet meer.' Zijn ogen verglazen. Traan zoekt bedding tussen stoppels van onhandig geschooren baard. 'Ik kan niets meer onthouden. Niets meer.' Zijn lippen wijken gespannen uiteen, als bij iemand die huilt.

'Het was eergisteren,' zeg ik. 'Praktisch de helft van het journaal ging over de Falklands die dag,' zeg ik. 'Afijn, de Malvinas,' zeg ik. Hoe moet je troosten? 'Er is nog iets misgelopen met dat ding in de studio dat mijn tekst in de lens van de camera projecteert zodat ik kan doen of ik alles van buiten ken, de *autocue*. Zeker vier keer gehakkeld. Waarvan één keer pijnlijk.' 'Niet gehoord,' mommelt hij, 'misschien sliep ik al.' Hij knijpt zijn ogen toe. 'Godgod, fantastisch,' zegt hij. 'Als ik zo stillig. Bijna geen pijn.'

Hij doezelt. Tegen de ruiten klettert de regen van april, overal elders is het nu gezellig. Achter diezelfde ruiten: de stormen van maart, de meligheid van februari, de vrieskou na Nieuwjaar. En al die tijd de kamer hopeloos eender. Een wandtafeltje als in een treincoupé met de bijbel als spoor-gids, zijn gebit, te groot geworden, in een roze beker op de wastafel, het kamercloset dreigend als een elektrische stoel in de hoek. Ik heb mijn godsgenadig bekomst van deze kamer. Ze woekert in mijn hersens als een hypertrofische

wrat. Buiten mijn wil nestelt ze zich in de ambtswoning van de Britse premier. Bij mij thuis neemt ze bezit van de woonkamer, schoffeert de slaapkamer, behekst de kinderkamer. Je staart zo, zegt mijn vrouw.

Sinterklaas was het, Sinterklaas, en alle geschreeuw gesmoord onder sneeuw en alle bomen suikerspinnen. Terwijl mijn zoontje in zijn hansop joelend over de vloer kruipt en mandarijntjes raapt en marsepein en letterkoekjes (ABC, kat en hond, een in het mandje, een in de mond), kruipt in een huis zonder vrouw zonder kind mijn grijze spichtige vader op handen en voeten naar de wc. 'Ischias,' zegt de dokter, 'te zachte matras.' Dus gaat hij op planken liggen, samengeschild tot een brits in de zithoek bij het raam, en komt niet meer overeind dan in huilende pijn, en bidt dat het overgaat, en sleept zich voort – ik sta als een sul toe te kijken –, plat op zijn buik over het stoffig tapijt in de keuken een cakeje halen, *mijn rug ai mijn rug...* 'Een mens van eenenzeventig,' zegt zijn stiefbroer, 'het is toch geen gezicht. Altijd de beste walser van de omtrek geweest, en zie dat daar nu over de grond liggen kronkelen.' Op Silvesteravond, als het jaar droogvalt als een leeggezopen jeneverkruik, plast hij plots in zijn broek – o schaamte na zo'n ordentelijk leven. En dus in godsnaam naar het ziekenhuis dan maar, feestdag of geen feestdag, zo kan het toch niet verder. Je kan hem moeilijk met zijn neus d'rin wrijven...

Na een week medisch onderzoek, het jaar is nog onbestorven, vertel ik hem naar waarheid dat de artsen, hoezeer ze voorlopig ook twijfelen aan de toedracht, één ding vast zeker zeggen te weten: 'Niks ergs, geen kanker.' Hij glimlacht gulzig. 'Laat ze algauw maken dat ik weer in mijn

eigen bed lig.’ Acht dagen later roept een quasi schuchtere witjas mij binnen in een achterafkantoortje dat naar pillen stinkt. ‘Het komt mij voor dat ik u ken,’ smakt hij. ‘Ik heb het gevoel dat ik u vaker heb gezien. Lionsclub?’ Ik geef bescheid. Ja, nu ik het zeg! Maar ik heb werkelijk ongelijk geen lid te zijn van Lions. Laaiend enthousiast is hij. Ten slotte slaat hij het dossiertje op en leest het definitieve doodvonnis. Gevorderde kanker. Toch. En dat oncologie vol ligt en dat hij dus op kamer zeven blijft.

‘Waarschijnlijk een geknelde zenuw,’ zeg ik, steunend op de ijzeren opstand van het voeteneind. ‘Vermoedelijk. En een gebrek aan kalk in de onderste wervels. Ze kunnen dat bestralen.’ Ik durf niet te kijken; gelooft hij mij? ‘Ik zal proberen goed te eten,’ zegt hij. ‘Doorslikken ook als ik kokhals. Een mens moet zichzelf genezen.’ Een schicht van angst bezweert hij met een verbeterde trekje in zijn mondhoeken (de vastberadenheid van de middenstand). Vervolgens ziet hij naar mij op. Voor het eerst van mijn leven, voor het eerst in zesendertig jaar, merk ik dat hij blauwe ogen heeft. En nog wel van het soort dat trouw en een beetje breekbaar en, vooral, strak vragend kijkt. Als zijn pijn wat minder is, vertel ik hem de waarheid. Over een week. Over veertien dagen.

Er zijn duizend manieren om de blik te ontvluchten. Bijvoorbeeld mijn gebruikelijke rondgang door de kamer maken. Vers water voor de ficus, de bloemen, het gebit. ‘Een half is wel genoeg,’ zegt hij telkens als ik het obligate halve oplostablet bij het water in de roze beker doe. Voor een Heerlijk Frisse Mond. Maar het gebit martelt zijn tandvlees en wordt nog uitsluitend op maandag in stelling

gebracht. Dan wil hij er extra goed uitzien. Dan bezoekt de voorzitter van de bejaardenbond de talrijke onfortuinlijke leden die met hun aamborstige klandizie dit ziekenhuis zijn financiële zuurstof schaffen.

Plokplok, zei het gebit, plokplok, al die jaren in een wankale balans tussen twee schrale wangen. De beste danser van de omtrek, zeker wel, maar evengoed degen die het eerst van allen aan een vals gebit toe was. Wellicht het meest snoepzuchtige jongetje van de omtrek. In elk geval het meest valse gebit. Hoe hij met de luidruchtigheid van een man alleen aan de kop van de tafel zijn eten zat te vermalen, zijn kakebeen een liniaal verwijderd van mijn oor. Plokplok. Plokplokplok. Een liniaal van dertig centimeter. En ’s zondags na het middageten het reutelend gesnurk waarmee hij de operadiva’s op de radio begeleidt, het toestel als altijd onzuiver afgestemd, terwijl hij op twee stoelpoten tegen de kast achterovergeleund zit: de halsbrekende slaap van de openmondequibrist, komt dat zien!

Compleet stil is het onderhand geworden. Het huis is zonderling koud, neergelaten luiken, schimmelige kelderlucht. Ik moet een poosje zoeken naar de schakelaar tussen de deur en het raam, die ik vroeger als de schemering over mijn huiswerk viel, altijd blindelings kon vinden. De kleverige theepot, het planken bed, de opgetuigde plastic spar zes weken na de kerst, het beduimelde adresboekje, als leeslint tussen de bladen een tip van het tafelkleed, de banale weet: hij komt niet meer terug. Ik ga naar de badkamer en leg, zoals hij heeft gevraagd, zijn scheerapparaat op het kastje naast de douche. De vaste plaats. In het ziekenhuis wil hij het niet langer hebben. ‘t Is nog zo nieuw, ’t zou

gauw verrinneweerd zijn hier, er valt veel te gemakkelijk iets op de grond als ze met hun lange armen de lakens en trouwens...' Hij wil zijn ouwe, gammele Braun, die meer trekt dan scheert, en brand veroorzaakt. 'Zolang. In de tussentijd.'

'Wat zegt de dokter, va?'

'Van die speksnijder kom ik niks te weten. We gaan u helpen, we doen ons best, en veel vijven en zessen. Maar wat ik precies mankeer, ik denk dat hij het ook niet weet.'

'Ik hou hem wel in de gaten, dat hij je niet verknoeit.'

'Ik ben blij dat ik je heb. Jongen.'

Van de bestralingen moet hij braken, van het middel om het braken draaglijk te maken krijgt hij waanvoorstellingen. Hij heeft op de ziekenomroep gehoord dat hij overleden is en terwijl een Duits dansorkest het *Dies Irae* inzet, wil hij aan de slag om zijn rouwbrief te drukken, zijn bidprentje te zetten. Er is geen tijd te verliezen, het wordt weer nachtwerk. Hij komt uit bed, rukt zijn katheter af, breekt zijn infuus, smakt tegen de grond. Vergeten dat zijn onderkant allengskens verlamd is geraakt. Tegen de zuster die hem bij toeval vindt, klaagt hij 'dat hier milledjeu niet te werken valt'. Als hij mij tijdens het bezoeken zijn verhaal doet, zint hij op middelen om het drukwerk alsnog klaar te krijgen.

Het onstuimigmakend medicijn wordt afgevoerd. Hij spuwt weer met een heldere kop. Toch blijft hij nog dagenlang in zijn bed gevangen tussen twee rijen tralies, door het bewakend personeel met argeloze diepzinnigheid 'onrusthek' genoemd. Op een middag ligt hij, zijn handen om de stijlen wringend, een kwartier of wat zijn tranen in te houden. Dat lukt.

(Een man huilt niet. Een jongen huilt niet. Ik balk de halve school bij mekaar omdat mijn lievelingsleraar me met de anderen laat nablijven terwijl hij verdomd goed weet dat ik die boekentas niet van de tweede verdieping af naar beneden heb gegooid, ik kan het niet gedaan hebben, ik gooi nooit. Kijk hem zoetsappig glimlachen in zijn bedrieglijk nieuwmodische clergyman. Hij speelt komedie, hij liegt, er komt rook uit zijn voorhoofd. Hij is niet te vertrouwen, ook hij niet. Ik weet het nog alsof het gisteren was.)

'Daar moet ik 's om lachen,' schalt zijn stiefbroer, achtenzeventig maar een boom, en een stentor: 'Bang om van de winter te sterven – komkom, serieus blijven *fiston!* Tegen de lente loop jij in je voortuin naar de meisjes te fluiten.' Hij is, net als mijn vader, de laatste overlevende van zijn generatie in zijn stam. 'Sjaal om misschien ja, het kan nog fris zijn met zo'n pimpelzonnetje. Maar dood, *allez allez*, wie zegt dat, de heren doktoren zeker? Die weten zoveel van ziektes als ik van elektriciteit, en ik ben mijn hele leven loodgieter geweest. Je denkt: ik ken de kneep, en een seconde later heb je 330 volt in je poten en staat het kot in brand. Sterven goddomme! Zet dat toch uit je bol. Spouwers zijn houwens, zeg dat ik het gezegd heb.' Zijn Blijde Boodschap weerkaatst tegen de glanslak op het plafond. 'Ja,' zegt mijn vader. 'Jaja. 't Is waar.' Ik zit in de zwarte plastic fauteuil, kaken op mekaar, en observeer de schuins uitstaande, smal toelopende, gladde metalen poten links en rechts van de pijpen van mijn jeans. 'Je zegt zo weinig,' voegt de sinistere elektronicus mij toe. 'Bij mij thuis staat je babbelen nooit stil, in dat kastje. En daar word je dan zeker nog voor betaald ook, om 'n ander leugens wijs te maken?' Ik simuleer een

gulle lach. Als hij weggaat neemt hij mij in de deuropening apart. 'Ik krijg slechte ogen,' zegt hij, 'ieder moet zijn pakje dragen, maar *die daar* gaat achteruit in zijn kop, er valt niet meer met hem te redeneren.' In de gang loopt hij bijna een meisje omver, dat als een konijn met vlechtjes van plavuis naar plavuis wipt; haar hinkelblokje, een nog ongeopend pakje filtersigaretten, plet hij zonder het te merken onder zijn geribde rubberzool.

In de weldadige stilte die de bezoeker nalaat, kun je weer horen dat de radio Satie speelt. De drukker rolt zich grommend in, kromt zich weldra tot een komma onder de bleekblauwe deken. Ergens op de gang krijgt een kind een standje (norse mannenstem die twee keer uitschiet). Daarna valt definitief de vrede van de avond. Een rinse lucht van karnemelk trekt voorbij de open deur. Hij soest weg, ineengedoken tegen het onrusthek, dichtgeknepen vuist als een toeter voor zijn lippen: bijna weer een foetus, de rit terug bijkans voltooid. Af en toe mekkert hij in zijn slaap, haalt zijn wenkbrauwen op, trekkebekt als een zuigeling die zijn gevoeg doet. Er pruttelen belletjes spuug uit zijn mond; er drupt een straaltje kwijl op de lakenrand. Mijn vader. Ik zit achterover in de zwarte stoel en kan mijn ogen niet van dat spijlenbed afhouden. Ik raak die loden bol in mijn buik maar niet kwijt. Zomin als ik kan verhinderen dat de vloer in steile vaart onder de nikkelen poten van mijn fauteuil vandaan zinkt.

De nachtzuster begint haar dienst, ze stommelt binnen met de thermometer, wijdlopig betogend dat ze hem beslist niet wilde wekken. *Tot zover de vierde* Gnessienne, zegt de radio. Ik schrik van de dunnigheid van zijn arm als hij naar

zijn oksel tast. *We vervolgen dit programma met* Prélude de la porte héroïque du ciel. Hij verkiest het tv-journaal. De onontkoombare omroepklok, de wijzer die met schokjes de seconden aftelt. De tune. 'Moest jij niet lezen vanavond?' vraagt hij voor de tweede keer dit bezoekuur. Ik leg hem andermaal uit dat ik vandaag als verslaggever heb gewerkt en dat ik dan het journaal niet presenteer, maar het schijnt niet tot zijn slaapdrongen hersens door te dringen. Terwijl verklaringen van vooraanstaande heren een steeds dichterbij web van verveling door de kamer spinnen, pluk ik uit mijn aktetas de envelop met logo die ik daarstraks bij mijn vertrek op de redactie uit mijn postvak heb gegrist. In het nachtkastje vind ik zijn paternoster, het kruisje gebruik ik als papiermes. 'Dienstorder' staat er Pruisisch. Missive van de chef. 'Betreft: terminologie. U had het over een communistische en een kapitalistische invloedssfeer. Ik verzoek u zich in de toekomst aan het bij ons gangbare begrippenpaar *communistische* versus *vrije* wereld te houden.' Een zwaar aangezette zucht, dan een geweldige schreeuw van walg en ellende, en een guts geelgroen braaksel gulpt door het hek heen op de vermaanbrief. Terwijl hij jammerend op zijn elleboog probeert te steunen en daar niet in slaagt, zoek ik hulp bij de zuster. Ze brengt een bekken en dept zijn schrielle kin waaraan twee plakkerige brokjes bungelen. De thermometer zit in stukjes onder zijn bil, in een plas op de vloer gaapt zijn gebit – het is maandag. Over zowel de communistische als de kapitalistische wereld loopt een spoor van slijm. Als ik naderhand het papier in het vuilnisbakje duw, vraagt hij wat erop stond, en nog tijdens mijn uitleg begint hij te morren. 'Jongen toch jongen toch, pas toch op

dat je goddorie je positie niet kwijtraakt. Ik en je moeder hebben ons hele leven hard gewerkt; voor jou, vergeet dat niet!' *Ik en je moeder...* Mijn moeder en ik en volop zomer op het achteruit. Schaterlachen omdat ze ineens uit haar rok stapt waarmee ze aan haar stoel is blijven haken, en in het daaropvolgend halfuur nog geregeld koddige gilletjes slaakt, haar geschonden goed per se onmiddellijk wil maken, haar vingerhoed als een feestneus op haar neustop zet (gladde, roze onderjurk). Eeuwigdurende vakantie, ziertjes zonder zorg. Om haar haarbos zweeft een vleugje parfum dat subiet vervluchtigt in de geur van verse wafels waar de binnenplaats op een zondagmiddag midden in een andere zomer schaamteloos vol van is. Gezoem van violen op de radio, overvloeiend in de zoetgevooisde stem van Nat King Cole die door het halfgeopende vleugelraam zijn succesnummer zingt: *aajoe worm aajoe wiel monalissa?* Schaterlachen als de naald blijft hangen: *nalissa nalissa nalissa*, framboos met slagroom op haar tong (gladde, roze tong). Kriebels van het plissé van haar zijden blouse in mijn hals. *Ik en je moeder.* 'Je moet jezelf altijd het laatst noemen,' zegt ze, 'met *ik* beginnen is onbeleefd.'

De dagen wegen, de weken vergaan in middag- en avond- en ochtendbezoek. Dat ik ook 's morgens kan langslopen is een privilege dat de zieke op het verplegend personeel bevochten heeft (*hij is van de tv, hij is zo druk bezet*). Vooral de exclusiviteit lijkt hem troost te bieden. Ik put mijn mager vermaak uit een bordje in de hal

dat onopzettelijk malicieus *bezoekingsuren* afficheert. Korte tijd verlicht het lot mijn taak als blijkt dat braken baat. De rugpijn vermindert, de rugpijn verdwijnt, het stralen wordt gestaakt. Als een krakkemikkige keizer zit hij op de po, in een wolk van ingehouden triomf. 'Ik genees, ik voel het, let op mijn woorden,' zegt hij, 'ze hebben het gevonden. Niks te vroeg! Me dunk het!' Zijn haar, eens een wiegelende dos, ligt hartbrekend plat tegen zijn schedel gekamd. 'Ik hoop het, va jong, ik hoop het.' Zeg niet dat dat liegen is. 'Ik hoop het.' Hij eet een druif, sukkel met de pitjes, aarzelt tussen slikken of spuwen, weet het niet meer. Ik moet vier zijn geweest toen hij mij leerde hoe je het vruchtvlies met je tong en tanden feilloos van de pitten scheidt. 'Als ik gans en gaaf thuiskom,' slist hij, 'groot bal voor alle gepensioneerden, knoop dat in je oren! Van de kelder tot de zolder, mijn kot mag te klein zijn, bal overal.' Zijn ogen pinkelen, hij tikt met een vastberaden wijsvinger op de arm van het closet. 'En ik dans met alle vrouwen als 't God belieft, van de eerste tot de laatste. Afijn, degenen die nog leven.' Hij wenkt mij steeds dichterbij. 'Dat wiebelgat,' smiespelt hij, 'dat ons indertijd toen ik jong was stuk voor stuk stapel maakte, weet je dat nog, de gepeperde pruimentaart werd ze genoemd, ze heette Delphine,' – hij trekt een pruimenmond – 'gisteravond is ze moeten gaan, zegt de pastoor. Weer een naam die ik zal mogen schrappen in mijn adresboekje.' En, of de muren oren hadden: 'Ze was opgegeven. Kanker naar 't schijnt. Nochtans ook nooit ziek geweest. Kanker is een harde noot.' Dunne lippen, lange stilte. 'Ze walste anders excellent,' besluit hij met suizende s'en. En slikt. Slikt de pitjes in.

(*Groot bal met reu Groot bal met reu Groot bal met reu* – vervaarlijk armzwaaiend en zonder ophouden snuffend en puffend drukt de degelpers de strooibiljetten waarvan ik net, met gekrulde neus, de proef heb mogen lezen. Wie al bij meester Verhelst zit, moet dat kunnen, zei hij toen hij mij in de keuken kwam roepen, en ik vond twee gerezen spaties en: *tambola*. Onvermoeibaar buigt en recht en buigt en recht zich de Moor zonder benen, draait terzelfder tijd zijn armen altijd opnieuw klokje rond, de beginselen der gewrichtsleer glorieus trotserend, stopt tussendoor papier na papier vingervlug achter zijn rug weg en geeft het een-twee-drie toch weer terug, betrapt, maar met een stalen gezicht. Zo spits de neus van de drukker, zo plat die van zijn negerknecht. *Groot bal met Groot met bal met reu Groot bal met reu*. Als gaandeweg het bal verbleekt en de schreven van de egyptienne dringend inkt behoeven, komt hij in zijn besmeerde stofjas naast me staan, duwt me bij mijn arm naar voren, en dan mag – mijn hand op de hendel – ik – zijn hand op mijn hand – de drillende machine – mijn hand wordt zijn hand – stoppen. Nu laat ook eindelijk het vervolg zich lezen: *ze tombola*, het staat er nog altijd goed. Inkt opdragen, langs me heen jassen, smeerolie spuiten, met zijn lippen trompetten, zijn jeukneus schurken tegen zijn mouw, papier inleggen, zinnnetjes in zichzelf zeggen die naar ik me stiekem voorstel voor mij zijn bedoeld, de zoveelste keer zijn hoofd stoten aan het reliëfbord op de machine met het mystieke inschrift ORIGINAL HEIDELBERG. Daarna opnieuw het rustgevend gedreun, en toch weer spanning elke keer dat de stofjasarm zich vlak bij de maaierende namaakarmen waagt, om de aangegroeide uitlegstapel rap uit de houder

te hijsen. ‘Ik heb opgeschept,’ roept ze uit de keuken, ‘de patates frites worden koud.’ Maar wij komen niet. Wij zijn de drukker, geheiligd door odeur van inkt. ‘Bijna vergeten te eten, je moest je schamen,’ klaagt ze nadien, ‘vel over been, alle twee!’ Maak je niet dik, schatje van mij, dun is in de mode.)

Koud of warm, vis of vlees of etenswaar die niet is thuis te brengen: al wat de ziekenhuiskeuken te bieden heeft, maakt hij tot de laatste kruimel soldaat. ‘Hij komt aan,’ grappen de verpleegsters, ‘we kunnen deze pasja met z’n tweeën niet meer tillen.’ En trekken hem een schone pyjamajas aan. En knipogen naar mij, pantomime van het verraad. Hij gniffelt vergenoegd, vraagt alvast zijn huis wat te verwarmen, en dankt de Heer.

Een zeker man, die kreupel was en onmachtig aan zijne voeten, zat iederen dag bij de deur des Tempels om wie daar voorbijging een aalmoes af te bidden. Petrus nu, die met Johannes juist den Tempel wilde binnentreden, zag den ongelukkige aan en, de ogen ten hemel verheven hebbende, zeide hij: ‘In den naam van Jezus Christus den Nazarener, sta op en wandel!’ En hij vatte hem bij de rechterhand en richtte hem op. En ziet, dadelijk werden zijne voeten en enkels stevig, en hij sprong op en stond en wandelde en ging met hen den Tempel binnen, God lovende. Maar nog had hij de zuilengang van Salomon niet bereikt, of bereids, de lucht omvamend, stortte hij ter aarde, nademaal zijne voeten hem niet langer dragen konden. En de scharen die dat zagen waren met verbaasdheid en ontzetting vervuld over hetgeen dat hem geschied was. En zij verhieven hunne stemmen en riepen luide: ‘Waarachtig, het was te mooi om waar te zijn!’

De radiotherapeut is een bedrieglijk tovenaars, wie gelooft in mirakels? Na weinige weken ligt mijn vader alweer net zo slecht als toen hij werd opgenomen. Straal honderdduizend stralen, die met zijn zeis bezwijkt niet. *Zullen we er om zijn bestwil mee stoppen, dokter?* We stoppen.

‘Labberlottig,’ zegt hij als ik binnenkom, nog voordat ik mijn rituele vraag hoe ’t ermee gaat heb kunnen stellen, en daarna zegt hij niets meer, twee uur lang, volle bezoektijd leegte. Een vader starend in een ziekbed, een zoon stom in een armstoel, en buiten geen weer. Het is zijn, even kijken, negenennegentigste dag, en dus en plus en min en maal al gauw mijn drieëntachtigste, en ik weet om de dooie dood geen conversatie te bedenken die ik al niet drieëntachtig keren heb gevoerd, opvallend toch hoe vlot het hoofdrekken nog gaat, het was meteen vanaf het eerste jaar op de *grote school* mijn sterke kant, ik moest het weleens voor de klas op de houten verhoging, die knarpte onder elke stap, komen demonstreren, tja, de slapen mogen grijzen maar de grijze cellen slapen niet, al gaan de woordspelingen erg achteruit, ik mag godallemachtig niet gek worden hier, er is alvast over zijn spijsvertering goed en slecht nieuws te verluiden, het goeie is: hij doet het niet meer in zijn bed, het slechte is: hij krijgt al vijf dagen lang geen hap meer door zijn keel, de bel gaat, de les is uit, begint dan eindelijk de vakantie of is het enkel speelkwartier?

Als de bel het eind van het bezoek aankondigt, sluit hij attent zijn ogen. Ik mag denken dat hij slaapt en weggaan zonder iets te zeggen. Ik zet naar gewoonte de bloemen op de gang; schik de stengels, als bij een graf. *He looked for some to have pity on him, but there was no man to comfort*

him. De gang een kerkhofpad aan beide kanten omzoomd met boeketten. De graven zweten luchtjes uit van erwtensoep en drek. Een snotneus zingt in zijn wandelwagentje luidkeels met de *Messiah* van Händel mee, die uit het kantoortje van de verpleegsters galmt. Ik kijk naar binnen, zij is er niet, heeft ze geen dienst? *Behold, and see if there be any sorrow like unto his sorrow*. Geen mens op straat en de wereld vergaat. Het is Goede Vrijdag.

Albion laat niet op zijn kop schijten. Geweld, zegt de kardinaal, is moreel gerechtvaardigd. Eerst vechten en dan praten, oppert de minister. Ruim vijftig schepen, de vaander Britse *navy* in elke trotse top, bestevenen de Falklands, een koppel rotsige eilanden zestienduizend kilometer verderop, tehuis voor tweeduizend mensen, zeshonderdvijftigduizend schapen en tien miljoen pinguïns. Voorland van de zuidpool, voorgeborchte van de hel, dat krachtens de nationale eer van Buenos Aires was, is en zal zijn: onaantastbaar Argentijns bezit. ‘t Wordt oorlog va,’ resumeer ik en schik zijn kussen, terwijl hij met een frons naar de tv oogt, waar ik in een jaarbijdrage die eerder die dag werd opgenomen, voor de camera zit uit te leggen dat het conflict in zekere zin al van de vijftiende eeuw dateert. ‘Oorlog, manneke,’ zegt hij tegen het scherm, ‘daar kan jij niet van meepraten. Met de fiets heel Frankrijk door, van beneden tot boven, helemaal op ons eigen terug moeten komen van ginter, zonder eten. Froid, ik zal het nooit vergeten. En zonder banden! Nog geen jaar getrouwd, een vrouw die thuis alleen zit, dus je kan je indenken dat ’n mens... dus als ik toen... Als ik toen in die trein was gestapt zoals onze Gerard, die met alle geweld in die trein wou stappen omdat